

ЗАКАРПАТСЬКІ МІКРОТОПОНІМИ БАСЕЙНУ РІЧКИ УЖА, МОТИВОВАНІ ТЕРМІНАМИ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Баньої В. Ф. Закарпатські мікротопоніми басейну річки Ужа, мотивовані термінами, що пов'язані з господарською діяльністю.

Статтю присвячено дослідженню особливостей функціонування українських мікротопонімів басейну річки Ужа, мотивованих географічними термінами, що пов'язані з господарською діяльністю. Відображено зв'язок мікротопонімної системи регіону зі змінами, що відбулися в суспільно-політичному, економічному житті місцевих жителів. Аналізуються основні семантичні групи назв.

Ключові слова: мікротопонім, басейн річки Ужа, терміни, що пов'язані з господарською діяльністю, семантичні групи базових назв.

Баньои В. Ф. Закарпатские микротопонимы бассейна реки Уж, мотивированные терминами, связанными с хозяйственной деятельностью.

Статью посвящено исследованию особенностей функционирования украинских микротопонимов бассейна реки Уж, мотивированных терминами, связанными с хозяйственной деятельностью. Отображено связь микротопонимной системы региона с изменениями в общественно-политической, экономической жизни местных жителей. Анализируются основные семантические группы названий.

Ключевые слова: микротопоним, бассейн реки Уж, термины, связанные с хозяйственной деятельностью, семантические группы названий.

Banyoi V. F. Transcarpathian microtoponyms of the Uzh river basin, that are based on the geographical terms related to economic activity.

The article deals with the peculiarities of functioning of Ukrainian microtoponyms of the Uzh river basin, that are based on the geographical terms. Connection between the microtoponymic system of the region, its geographical environment is established. Basic semantic groups are analyzed.

Key words: microtoponym, the Uzh river basin, geographical terms, semantic groups of the basic name

Мікротопонімія басейну річки Ужа сформувалася у специфічних географічних, етнокультурних, історичних та лінгвальних умовах. Фізико-географічні особливості, історія заселення, діалектна строкатість закарпатського регіону визначили утворення, розвиток та функціонування назв, оскільки на мікротопонімію впливають зовнішні і внутрішні фактори не лише в момент створення, але й у період функціонування.

Зміни та перетворення в соціально-економічному устрої суспільства зумовили появу мікротопонімів басейну річки Ужа, пов'язаних із господарською діяльністю. Виникнення таких назв свідчить про тісний зв'язок онімної системи із суспільно-історичними зрушеннями. Питання впливу позамовних чинників на формування та функціонування регіональної мікротопонімії порушували у своїх дослідженнях І. Чеховський, Т. Поляруш, Н. Лісняк, Н. Сокіл, А. Обручар та інші науковці, проте закарпатські мікротопоніми басейну річки Ужа, пов'язані з господарською діяльністю, ще не були *об'єктом* ономастичних студій, що й зумовлює *актуальність* цієї статті. *Мета* нашої роботи – проаналізувати структурно-семантичні особливості зафіксованих назв, які є важливим показником змін, що відбулися в суспільно-економічному житті місцевих жителів.

За нашими спостереженнями, найбільшу групу становлять мікротопоніми, мотивовані назвами на позначення землеробської діяльності людини, що засвідчує насамперед особливості освоєння земельних площ. На думку О. Бабічевої, давньою за походженням є лексика підсічного господарства – найстаріша форма землекористування в умовах лісу. Обробіток земель під ріллю в межах лісової зони виник з підсічного лісового господарства і пов'язаний із різними процесами [1, с. 7]. Мікротопоніми Ужанщини відображають такі етапи підготовки території:

1) викорчовування та вирубування місцевості: п. *Вуч'исток* (Р. Паст., Рус. М., Чорн., Смер.) < *вуч'исток* 'викорчована ділянка лісу, поля', п. *Зáруб*ⁿ (Турич.) < *зáруб*ⁿ 'викорчована місцевість', п. *Карпóтини* (Рус.М.) < місц.апел. *карпóтини* 'викорчована ділянка лісу для поля', ур. *Пáс'іка* (Маюр.) < *пáс'іка* 'вирубана ділянка лісу для поля', пор.: *пáсіка* 'ділянка лісу, призначена на зруб' (Ет.4, с.304), п. *Порúbиш':е* (Лік.) < *порúbиш':е* 'вирубана ділянка лісу для поля', пор.: 'місце, ділянка, де вирубано ліс' (СУМ VII, с.292), п. *Рóз'кóрч'ó'ўка* (Лип.) < *рóз'кóрч'ó'ўка* 'розкорчоване місце', пор.: *розкорчóвка* 'місце, яке розкорчовують' (СУМ VIII, с.709), *Рúбан'* (зар. – К.Паст., Люта., п. – Пол.Г., Т.-Пас.) < *рúбан'* 'пасіка; ліс, призначений для вирубування', пор.: *рубань* '(після вирубування лісу) зруб' (Он.2, с.194), п. *Стрúbиш':е* (Паст.) < *стрúbиш':е* 'місце, де був вирубаний ліс', пор.: *струб* 'зруб' (Гр.4, с.219), п. *Ч'и'р'т'іж'''* (Вішка, Лік.) < *ч'и'р'т'іж'''* 'викорчована ділянка лісу для поля', пор.: *чертіж* 'поляна на місці вигорілого лісу' (Гуц., с.220), ур. *Ч'и'риш'а* (Т.-Пол.) < місц. апел. *ч'и'риш'а* 'викорчована

ділянка лісу для поля’, л. *Ч’иста́иш* (Пор.) < *чистаиш* ‘земельна ділянка, очищена від лісу для посівів с/г культур’ (Бук. с.644); *чиста́иш* ‘місце, очищене від лісу’ (Гр.4, с.464), п. *Ч’иш’:òván’a* (Пор.) < *ч’иш’:òván’a* ‘вичищена ділянка лісу для поля’, пор.: *чи’щениця* ‘земельна ділянка, очищена від лісу для посівів’ (Бук., с.644);

2) випалювання території: п. *Вугл’ар’н’а* (Новос., М.Бер.) < *вугл’ар’н’а* ‘випалена ділянка лісу для поля’, пор.: [вугля’рня], [вуголи’на] ‘обгоріла, обвугліла балка’ (Ет.1, с.436), п. *Голо’ўн’а* (Лип.) < *голо’ўн’а* ‘обгоріле поле’, пор.: *голівня* ‘недогоріле обвуглене або тліюче поліно’ (СУМ II, с.112), п. *Зга́риш’:а* (Люта) < *зга́риш’:а* ‘спалені місця (ліс)’, пор.: *зга́рище* ‘спалене або вигоріле місце в лісі; це ж місце поросле травою та іншою рослинністю’ (СУМ III, с.509), л. *Згорéник* (Тих.) < місц.апел. *згорéник* ‘погорілий ліс’, п. *Палени’ны* (Люта) < *палени’ны* ‘випалене місце’, пор.: *палени’на* ‘випалене місце в степу, в лісі; топка’ (Ет.4, с.264), п. *Погари’ш’:е* (К.Р.) < *погари’ш’:е* ‘місце, де раніше горів ліс’, пор.: *погарище* [пога́рище] ‘місце, де була пожежа’ (Зх.пол.2, с.59), л. *Погорини’ско* (Пол.Г.) < *погорини’ско* ‘місце, де раніше був спалений ліс’, пор.: [погорини’нь] ‘палані пожежою дерева, хліба’ (Ет.4, с.474), п. *Пóжар* (Пол.Г.) < *пóжар* ‘вигоріла місцевість’, пор.: *пожар* ‘місце, де що-небудь горить або горіло’ (СУМ VI, с.770).

Назви, що відображають особливості ділянки за типом її обробітку або використання, представлені такими семантичними групами:

1) зоране поле, рілля, оброблювані землі: п. *Вранич’ки’* (Люта) < *вранич’ки’* ‘орні поля’, пор.: *орани’ця* ‘зоране поле’ (Он.2, с.23), п. *Кóпан’* (Завб., Т.-Пас.) < *кóпан’* ‘поле на місці зрубаного лісу; рілля’, пор.: *кóпан’* ‘пасовище в лісі, на зрубі’ (Он.1, с.375), *Ниўки’* (п. – Лік., ур. – Гусн.) < *ниўки’* ‘невеликі орні поля’, п. *Пл’ац* (Пол.Г.) < *пл’ац* ‘оброблювана ділянка поля’, пор.: *пляц* ‘ділянка землі’ (Зх.пол.2, с.56), п. *Скорóдиш’:е* (Мокра) < *скорóдиш’:е* ‘поле, яке перестали оброблювати (орати і боронувати)’, пор.: *скорóдити* ‘розпушувати землю бороною, граблями; боронувати’ (СУМ IX, с.300), горб *Стáйя* (Сух.) < *ста́йя* ‘невелике орне поле’, пор.: *ста́йя* ‘ділянка землі; невеликий загін при оранці поля; поле, оране вертикально до дороги’ [ста́й] ‘довге орне поле’ (Ет.5, с.403), п. *Врани’ц’а* (К.Р.) < *врани’ц’а* ‘постійно орана рілля’, пор.: *орани’ця* ‘виоране поле’ (СУМ VIII, с.575);

2) поле, що використовується під сінокіс: п. *Кісни’ц’а* (Ужок, Верх.Б.) < *кісни’ц’а* ‘сіножать’, пор.: *кісни’ц’и* ‘косовиця; косіння, лука’ (Гуц., с.78), п. *С’інокúс* (Лік.) < *с’інокúс* ‘сінокісне поле’, пор.: *сінокіс* ‘місце, відведене для косіння трави на сіно’ (СУМ IX, с.226);

3) спеціально підвищене поле: п. *Вáлик* (Нев.) < *ва́лик* ‘невеликий низький земляний насип’, пор.: *вал* ‘земляная насыпь’ (Мар., с.234); *вал* ‘високий насип землі’ (Зх.пол.1, с.42), п. *Зáсип* (Лип.) < *за́сип* ‘спеціально підвищене поле’;

4) удобрене поле: ур. *Гнó'йиш':e* (Паст.) < *гнó'йиш':e* 'місце зберігання гною', пор.: *гнóйце* 'удобрена земля' (Гуц., с.36);

5) неоране поле, запущена земля, непридатна земля: п. *Дерив'яни'ц'* (Р.Паст.) < місц. апел. *дерив'яни'ц'* 'давно неоране поле', п. *Корóставиц'* (С-ки) < *корóставиц'* 'запущена земля з необроблюваним ґрунтом; із затверділою поверхнею', пор.: *корóставий* 'шероховатий / о твердой поверхности' (Гр.2, с.287), п. *Пáнцири'к* (Жостр.) < *пáнцири'к* 'тверда необроблювана земля', п. *Пусты'н'а* (К.Паст.) < *пусты'н'а* 'давно необроблюване поле з неродючим ґрунтом', пор.: *пусты'ня, пусты'н'а* 'ніколи не орана земля; неврожайна земля' (Он.2, с.162);

б) пасовище: п. *Вы'гон* (Пол.Г.) < *вы'гон* 'пасовище за селом', пор.: *ви'гін* 'простора вільна ділянка біля села або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю' (СУМ I, с.373), п. *Паслó* (Пол.Г.) < *паслó* 'пасовище', пор.: [*паслó*] 'пасовисько' (Ет.4, с.308), п. *Пастун:и'к* (Т.-Пас.) < *пастун:и'к* 'пасовище', пор.: *пастівни'к* 'паша' (Ет. 4, с.308); *пастівник* 'пасовисько' (Бук., с.391), пас. *Паишк'ю* (Вішка) < *пайшк'ю* 'пасовище', пор.: *пáшиа* 'трава на пасовиську, пасовисько' (Ет. 4, с.324), п. *Тóлóка* (Люта, Т.-Пол.) < *тóлóка* 'давно необроблювана ділянка землі, яка слугує пасовищем для худоби', пор.: *тóлóка* 'залишене під пар поле, на якому пасуть худобу; вільна ділянка біля села, де збиралась молодь гуляти' (Ет.5, с. 593); *толока* 'не придатна для посіву ділянка землі, на якій пасуть худобу' (Бук., с. 548); *толока* 'близько до села пасовище' (Гуц., с.193).

Мікротопоніми, пов'язані з культурно-господарською діяльністю людини, особливостями політико-адміністративних процесів, хронологічно є відносно недавніми утвореннями і позначають:

1) умови та тип поселення, особливості його укріплення тощо: п. *Городи'ш':e* (Ужок) < *городи'ш':e* 'городище', пор.: *городи'ще* 'місце, де збереглися рештки укріпленого поселення' (СУМ II, с.136), ч.с. *Гуи'тáк* (Дом.) < *гуи'тáк* 'частина села', ур. *Двóриш':e* (Тих.) < *двóриш':e* 'місце, де була панська садиба', пор.: *двóрище* 'запустіла ділянка, на якій у минулому була садиба' (СУМ II, с.224); *двóрище* 'місце, де була садиба' (Он.1, с.207), ч.с. *Кóлó'ніиá* (М.Бер., Т.-Б., Т.-Пол.) < *кóлó'ніиá* 'колонія', пор.: *колонія* 'поселення переселенців з іншої країни, області' (СУМ IV, с.231); *колонія* 'част. села, відділена від іншої річкою або ровом' (Зх.пол. 1, с.237), *Сéлиш':e* (ч.с. – Люта, п. – Бег.П.) < *сéлиш':e* 'місце, де раніше було поселення', ч.с. *Тáбор* (Зар.) < *тáбор* 'циганський табір', пор.: *тáбір* 'кілька або більше родин циган, що кочують разом, а також їх стан, обоз' (СУМ X, с. 9), ч.м. *Тéлен* (Пер.) < *тéлен* 'місце, на якому оселились переселенці; колонія', пор.: *телеп* 'селище, оселення, поселення, колонія' (Лиз., с.687), п. *Хи'жш':a* (Рус.М.) < *хи'жш':a* 'місце, де раніше було поселення, тобто хати';

2) ознаку «загороджене місце», «спеціально відведена територія для чогось», «певні укріплення, сховища»: п. *Д'ілівши':e* (Смер.) < *д'ілівши':e*

‘огороджена ділянка землі’, пор.: [дiлoвáння] ‘паркан’, [дiльниця] ‘огорожа з поламаних бурею дерев’ (Ет.2, с.91), п. *Ватáш’ина* (Лік.) < *ватáш’ина* ‘місце перебування отари овець влітку; житло пастухів’, пор.: *ватáга* ‘отара овець або стадо дрібної худоби; згряя звірів’ (СУМ I, с.296), п. *Вáцки* (Маюр., Т.-Пас.) < *вáцки* ‘загороджені місця для ночівлі худоби’, пор.: [вáцок] ‘квартира; загорода, нічліг’ (Ет.1, с.341), п. *Зáгoрдiш’i* // *Зáгoрдiш’i* (Мокра) < *зáгoрдiш’i* // *зáгoрдiш’i* ‘місце, де раніше була загорода’, пор.: *зáгорода* ‘огороджена ділянка в господарстві, на випасі, у полі для літнього утримування або ночівлі свійських тварин і птахів’ (СУМ III, с.85); *зáгорода* ‘місце за городами, де косять траву на сіно, пасуть худобу’ (Он.1, с.267), ур. *Йáслиш’е* (Пер.) < *йáслиш’е* ‘місце, де раніше були годівниці для диких тварин’, пор.: *я’сла* ‘годівниця з драбиною для диких звірів’ (Зх.пол.2, с.289), п. *Йeгрóвиш’е* (Ужок) < *йeгрóвиш’е* ‘місце для розваг та ігор’, пор.: *игрóвици* ‘місця для ігор’ (Гуц., с.71), ур. *Кошáра* (Гусн.) < *кошáра* ‘загорода для овець’, пор.: *кошáра* ‘загорода або хлів для овець, кіз; вівчарня’ (СУМ IV, с.315), п. *Л’iтo’виш’е* (Люта) < *л’iтo’виш’е* ‘місце, де худоба перебуває влітку’, пор.: *лiтувати* ‘проводити де-небудь літо; жити десь літом’ (СУМ IV, с.532), п. *Стáйниш’а* (С-ки) < *стáйниш’а* ‘місце, де раніше були загороди з навісом для коней’, пор.: *стáйня* ‘конюшня; стійло, хлів’ (Гр.4, с.196), сін. *Стинки* (Тих.) < *стинкі* ‘невеликі загороди з навісом для утримання овець влітку’, пор.: *сти на* ‘літня вівчарня в полі’, ‘становище на гірському пасовищі’ (Ет.5, с. 416), п. *Стo’йало*//*Сту’йало* (Бег.П.) < *стo’йало* ‘місце, де влітку відпочиває худоба’, пор.: *стo’яло* ‘стійло’ (Ет.5, с. 430);

3) охоронні споруди: ч.с. *Бахтáрн’а* (М.Бер.) < *бахтáрн’а* ‘сторожовий будинок, сторожка’, пор.: *бáхта* ‘варта, сторожа’ (Ет.1, с.341), п. *Вартáш* (Завос.) < *вартáш* ‘сторожка’, пор.: *вартáш* ‘охоронець, сторож’ (Гуц., с.20);

4) прикордонні території, позначені території, межові території: ур. *Вiха* (Зар.) < *вiха* ‘межова територія’, пор.: *вiха* ‘межовий знак’ (Гуц., с. 27); *вiхá* ‘знак перестороги в місці, по якому не можна ходити, їздити’ (Он. 1, с.134), ур. *Гатáр* (Дубр.) < *гатáр* ‘межові землі села’, пор.: [гoтáр] ‘кордон’, [хoтáр] ‘усі землі, що належать селищу’ (Ет.1, с. 576), л. *Грáнка* (М.Бер.) < *грáнка* ‘гірський хребет, покритий лісом, що служить межею’, пор.: *грань* ‘лінія поділу; межа, границя’ (СУМ II, с.158), п. *Грани’ц’а* (Гусн.) < *грани’ц’а* ‘кордон’, пор.: *грани’ця* ‘лінія, що розділяє які-небудь території; смуга поділу’ (СУМ I, с.157), п. *Д’iльниц’а* (Люта) < *дiльниц’а* ‘межа між селом і угіддями’, пор.: *дiльни’ця* ‘межа між селом і полем, рів, огорожа’ (Ет.2, с.90), *дiльни’ця* ‘канава погранична’ (Гр.1, с.391), п. *Закрáдини’o* (Пер.) < *закрáдини’o* ‘віддалене місце’;

5) штучні водоймища, гідрографічні водоймища, спорудження для водних артерій тощо: шт.в. *Канáл* (Пер.) < *канáл* ‘канал’, пор.: *канáл* ‘наповнене водою штучне річище для судноплавного сполучення між водоймищами, зрошування ґрунтів, осушування боліт, відводу або стоку

води' (СУМ IV, с.86), п. *Куба́й* (Люта) < *куба́й* 'дерев'яна криниця', пор.: *куб* 'выдолбленный изъ дерева кубок' (Гр.2, с.317); *куба́й* 'вузол' (Он.1, с.392); *куба́й* 'дерев'яний черпак біля польової криниці' (Бук., с.237);

б) штучні насадження: сад *Сади́ни'ця* (Бег.П.) < *сади́ни'ця* 'молоді насадження лісу', пор.: *са́женци'и* 'молоде деревце; саджанець; розсада городини' (Гуц., с.170); [*сади́ни'ця*] 'насадження' (Ет.5, с.162), ч.с. *Садб'ўство* (Тих.) < *садб'ўство* 'садівництво', пор.: *сади́вни'цтво* 'господарство, що займається розведенням садових рослин' (СУМ IX, с.12), п. *Шко́лка* (Пол.Г., Завб.) < *шко́лка* 'шкілка', пор.: *шкілка* 'ділянка, де вирощують саджанці деревних та кушових рослин; розсадник' (СУМ XI, с.474);

7) шляхи сполучення та пересування: ч.с. *Вулиц'ки'* (Чорн.) < *вулиц'ки'* 'скупчення малих вулиць' ('невелике відгалуження від центральної дороги'), пор.: *ву́лиця* 'обмежений двома рядами будинків простір для їзди та ходіння' (СУМ I, с.785), п. *Гости́ни'ця* (М.Бер.) < *гости́ни'ця* 'битий шлях', пор.: *гости́нець* 'великий битий шлях; шосе' (СУМ II, с.143), п. *Перехо́д* (Бук.) < *перехо́д* 'перехід, межова територія', пор.: *перехі́д* 'переходь, переправа' (Гр.3, с.142), зар. *Про́ходы* (Люта) < *про́ходы* 'переходи', пор.: *прохі́д* 'місце, де можна проходити, просуватися, проникати крізь що-небудь, між кимсь, чимсь' (СУМ VIII, с.336), ур. *Пла́йч'ик* (Т.-Пол.) < *пла́йч'ик* 'стежина в горах', пор.: *плай* '(гірська) стежка; рівне поле' (Ет.4, с.423); *плай* 'гірська стежка на полонину' (Гуц., с.141), ч.с. *Про́'зун* (Дубр.) < *про́'зун* 'вулиця', пор.: *прогон* [*прого́н*] 'місце серед городів, де женуть корів на пасовище' (Зх.пол.2, с.93), п. *Роспу́т'а* (Верх.Б., Мокра) < *роспу́т'а* 'роздоріжжя', пор.: *роспу́т'и* 'перехрестя доріг, роздоріжжя' (Гуц., с.167);

8) розвиток промислів та ремесел у процесі історичної діяльності людини, основні принципи господарювання, спосіб або місце виробництва: ч.с. *Бровари́ш':е* (Бег.П.) < *бровари́ш':е* 'місце, де раніше була пивоварня', пор.: *броварня* 'пивоварний завод' (СУМ I, с.237), п. *Вали́'иш':е* (К.Р.) < *вали́'иш':е* 'місце, де був млин-сукновальня', пор.: *вали'ло* 'посуд, у якому золили білизну' (Он.1, с.81); 'валяльня сукна у водяному млині' (Гуц., с.20), ур. *Ва́л'ки* (Гусн.) < *ва́л'ки* 'саманні цеглини; місце, де брали глину для їхнього виготовлення', пор.: *ва́льки* 'саманні цеглини' (Гуц., с.20), *Кар'йе́р* (л. – Нев., к. – Пол.Г.) < *кар'йе́р* 'кар'єр', пор.: *кар'єр* 'місце, де добувають камінь, глину, пісок і т.под.' (СУМ IV, с.105), л. *Млі́ниш':а* (С-ки) < *млі́ниш':а* 'місцевість, де раніше були млини', пор.: *млі́нище* 'т.с.' (Гр. 2, с.435), ч.м. *Пота́шин'а* (Пер.) < *пота́шин'а* 'поташний завод', пор.: *пота́ши* 'калієва сіль вугільної кислоти', *пота́шиня* 'поташний завод' (Ет.4, с.540), п. *Скі́тник* (Верх.Б.) < *скі́тник* 'місце захоронення домашньої худоби', пор.: [*скі́тни'к*] 'шкуродерня', [*скі́тня*] 'дорога для худоби' (Ет.5, с.283), п. *Цигл'ар'н'а* (Нов.) < *цигл'ар'н'а* 'цегельня', п. *Шпо́нар'н'а* (Нов.) < *шпо́нар'н'а* 'місце виготовлення фанери; деревообробний комбінат', п. *Коблі'ки'* (М.Бер.) <

ко́блики^і (одн. *коблик* ‘міра площі’), пор.: [*кобли’на*] ‘податок священикові, сплачуваний зерном’ – словацьке *koblina* (т.р.) ‘податок’ (Ет.2, с.477); *коблик* (міра) ‘центнер, кіш’ (Он.1, с.362); ч.м. *Кубік* (Пер.) < *кубік* ‘кубометр (місце, де складають спиліяні дерева)’, пор.: *кубік* ‘кубометр’ (Он.1, с.392); ‘кубометр (про дрова)’ (Гуц, с.88)], п. *Сотіны* (Зав., Завб.) < *сотіны* ‘поля площею 10×10 м’, пор.: *сотіна* ‘сота гектара земельної площі’ (Гуц., с.180);

9) господарсько-побутові будівлі та споруди суспільного призначення (ця група назв мотивована апелятивами на позначення побутових реалій, які відображають культурно-історичні та політико-адміністративні зміни у краї): ур. *Барáки* (Нов.) < *барáки* ‘невеликі житлові приміщення’, пор.: *барáк* ‘житлове приміщення, призначене для тимчасового користування’ (СУМ I, с.103), ур. *Пелéўниш’а* (Бук.) < *пелéўниш’а* ‘місце, де раніше була стодола’, пор.: [*пелéвня*] ‘стайня, хлів; стодола’ (Ет.4, с.330), пол. *Tóч’ka*// *Об’йéкт* (Лип.) < *тóч’ка* ‘місце знаходження ракетних шахт’; < *об’йéкт* ‘бетонна споруда з ракетними шахтами’, ур. *Касáр’н’а* (Гусн.) < *касáр’н’а* ‘казарма’, пор.: *касáрня* ‘т.с.’ (СУМ IV, с.114), п. *Резерва́р* (Смер.) < *резерва́р* ‘поле з джерелом, пристосовано під резервуар’, пор.: *резервуа́р* ‘велике, багате джерело чого-небудь’ (СУМ VIII, с.487).

Значна частина назв є свідченням глибоких перетворень у житті суспільства. Більшість зафіксованих мікротопонімів виникла в радянський період і є результатом історико-культурних формацій, що припадають приблизно на середину та другу половину ХХ ст. Розвиток транспортно-дорожньої інфраструктури, розбудова шкіл, нових суспільно-культурних об’єктів сприяли виникненню нових географічних об’єктів, які ставали важливою номінаційною координатою в межах населеного пункту. Відповідно, базовими елементами таких мікротопонімів є апелятиви, що позначають реалії культурно-господарського життя закарпатців. Проаналізований мікротопонімний матеріал дає змогу констатувати, що в досліджуваному басейні зафіксовані різні утворення, мотивовані апелятивами слов’янського походження (п. *Йе́гровиш’е*, п. *Сотіны*, п. *За́гбрóдиш’і* // *За́гбрóдиш’і* тощо), і лише незначна група мікротопонімів утворена на базі неслов’янських назв (ур. *Гата́р*, ур. *Касáр’н’а* та інші), які є результатом різночасового проникнення в онімну систему.

Перспективним напрямом подальших досліджень, передусім в історичному контексті, є встановлення зв’язку між позамовними чинниками та семантико-структурними особливостями інших груп закарпатських мікротопонімів басейну річки Ужа.

Література

1. Бабичева Е. Л. Этнографический аспект в топоосновах Слобожанщины (на материале земледельческой лексики) / Е. Л. Бабичева // Студії з ономастики та етимології. – К. : Кий, 2002. – С. 7–16.

Скорочення лексикографічних та інших джерел

Бук. – Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці, 2005. – 688 с.

Гр. 1, 2, 3, 4 – Словарь української мови // [упор. Б. Д. Грінченко]. – К. : Наук. думка, 1996. – Т. 1 – 3; 1997. – Т. 4. – (Репринтне видання 1907 р.).

Гуц. – Піпаш Ю. О. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області) / О. Ю. Піпаш, Б. К. Галас. – Ужгород, 2005. – 266 с.

Ет. 1, 2, 3, 4, 5 – Етимологічний словник української мови : в 7 т. / [гол. ред. О. С. Мельничук]. – К. : Наук. думка, 1982–2005. – Т. 1–5.

Зх.пол. 1, 2 – Аркушин Г. Словник західнополіських говірок / Г. Аркушин. – Луцьк, 2000. – Т. 1–2.

Лиз. – Угорсько-український словник / [за ред. П. Лизанця]. – Ужгород, 2001. – 729 с.

Мар. – Марусенко Т. А. Матеріали к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) / Т. А. Марусенко // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика). – М. : Наука, 1968. – С. 206–255.

Он. 1, 2 – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1–2. – 495 с., 515 с.

СУМ I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII – Словник української мови : в 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. I–XI.

Скорочення назв населених пунктів

Великоберезнянський район: Бег.П. – с. Бегендяцька Пастіль, Бук. – с. Буківцьова, Верх.-Б.– с. Верховина Бистра, Вішка – с. Вішка, Вол. – с. Волосянка, Гусн. – с. Гусний, Дом. – с. Домашин, Забр. – с. Забрідь, Зав. – с. Завосино, Костр. – с. Кострини, Княг. – с. Княгиня, К.Паст. – с. Костьова Пастіль, К.Р. – с. Костринська Розтока, Луг – с. Луг, Люта – с. Люта, М.Бер. – с. Малий Березний, Мирча – с. Мирча, Р.Паст. – с. Розтоцька Пастіль, Рус.М. – с. Руський Мочар, Сіль – с. Сіль, Смер. – с. Смерекова, Став. – с. Ставне, Стр. – с. Стричава, Стуж. – с. Стужиця, Сух. – с. Сухий, Тих. – с. Тихий, Ужок – с. Ужок, Чорн. – с. Чорноголова. *Перечинський район:* Вільш. – с. Вільшинки, Дубр. – с. Дубриничі, Завб. – с. Завбуч, Зар. – с. Заричово, Лип. – с. Липовець, Лік. – с. Лікіцари, Маюр. – с. Маюрки, Мокра – с. Мокра, Нов. – с. Новоселиця, Паст. – с. Пастілки, Пер. – м. Перечин, Пол.Г. – с. Полянська Гута, Пор. – с. Порошково, С-ки – с. Смірчки, Т.-Б. – с. Тур'я-Бистра, Т.-Пас. – с. Тур'я-Пасіка, Т.-Пол. – с. Тур'я-Поляна, Турич. – с. Турички. *Ужгородський район:* Кам. – с. Кам'яниця, Нев. – с. Невіцьке, Онок. – с. Оноківці.

Скорочення номенклатурних та інших термінів

Вул. – вулиця, г. – гора, дж. – джерело, дж.м.в. – джерело мінеральної води, дор. – дорога, зар. – зарості, к. – кар'єр, клад. – кладовище, кр. – криниця, л. – ліс, м.в. – місце відпочинку, місц. апел. – місцевий апелятив, п. – поле, пас. – пасовище, пол. – поляна, полон. – полонина, пот. – потік (річка), потч. – потічок (струмок), сін. – сінокіс, ур. – урочище, ч.м. – частина міста, ч.с. – частина села, шт.в. – штучне водоймище.